

HOUSE OF EUROPEAN HISTORY

Change your perspective.

FREE

NEW OPEN EVERY DAY

135, Rue Belliard / Belliardstraat, Brussels

A project of the European Parliament

Bladet

**Galeries Royales
St-Hubert 170 år**

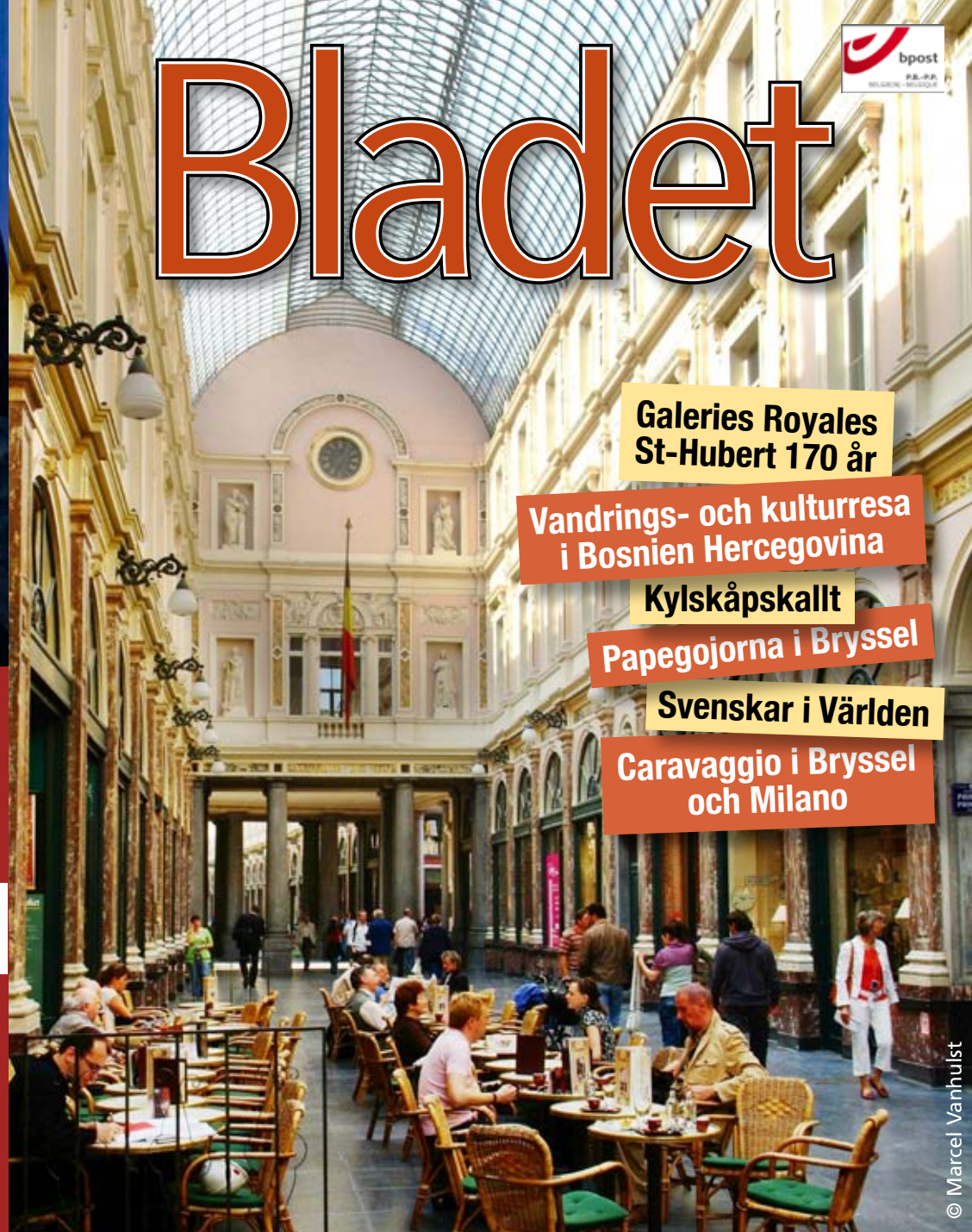
**Vandrings- och kulturresea
i Bosnien Hercegovina**

Kylskåpskallt

Papegojorna i Bryssel

Svenskar i Världen

**Caravaggio i Bryssel
och Milano**

© Marcel Vanhulst

Medlemstidning för Svenska Klubben • September 2017

P912137 - Périodicité trimestrielle. Bureau Postal de dépôt 1020 Laeken De Wand

Ed. resp.: Hannalena Ivarsson, c/o Margaretha Hagberg, J. Van Elewijckstraat 113/6, 1853 Strombeek-Bever

Börja din *kräftskiva* hos oss!

Vi har nu fyllt våra butiker med sensommarens alla specialiteter.
Här finns kräftor och alla tillbehör som behövs till din kräftskiva.
Även årets surströmming har kommit in, för er som är lite modigare.
Välkommen att besöka oss i våra butiker.

Lars & Marie med personal

Gourmet Schuman

Rue Archimède 59, 1000 Bruxelles
Tel: 02-735 11 38
Mån 12.00 – 18.30
Tis-Fre 10.00 – 18.30
Lör 10.00 – 18.00
Sön 10.00 – 14.00

Gourmet Waterloo

Allée du Petit Paris 5, 1410 Waterloo
Tel: 02-353 04 30
Mån 12.00 – 18.00
Tis-Fre 11.00 – 18.00
Lör 10.00 – 18.00
Sön Stängt

Gourmet International Food & Gifts

INNEHÅLL

- 3 Kommande aktiviteter
- 4 Ordföranden för pennan
- 6 Torghandla i Bryssel
- 8 En tur i naturens fotspår
- 10 Villa Empain
- 12 Galeries Royales Saint-Hubert
- 14 Lars C Tisell ger boktips!
- 17 Vinhörnan
- 18 Caravaggio i Bryssel och Milano
- 20 Papegojorna i Bryssel
- 22 Vandrings- och kulturrese i Bosnien Hercegovina
- 27 Vad säger lagen
- 28 Svenskar i Världen
- 32 Väl mött på Argenteuil!
- 36 Brewskival i Helsingborg
- 38 Association Belgo-Suédoise
- 40 Kylskåpskallt
- 42 På spåret till Österrike
- 43 KulturNytt

Omslagsbild

Galeries Royales Saint-Hubert
Foto: Marcel Vanhulst

Layout och produktion

Fadrian Wallenmark,
AD Builder, 37022 Drottningsskär
Telefon +46 739 343448

Tryck

Plan 2000

Svenska Klubben asbl

Säte: Château d'Argenteuil,
Square d'Argenteuil 5
B-1410 Waterloo
Postadress: Avenue des Gaulois 35,
B-1040 Bruxelles

www.svenskaklubben.be
IBAN: BE53 9530 2419 0553
BIC: CTBK BEBX

KOMMANDE AKTIVITETER

■ 3 oktober

Höstens första After Work, i sedvanlig ordning på Carpe Diem vid Merode, går av stapeln tisdagen den 3 oktober. Då berättar Christian Juliusson om Lenins svenska anor. Christian har tidigare gästade klubben och mycket uppskattat talat om hur släktforskning går till. Räkna med ytterligare en spännande kväll. Mer information i denna länk, där också anmälan görs: <http://bit.ly/Juliusson>

■ 21 november

På inbjudan av den svenska tekniska attachén Agneta Gustafsson besöker vi den 21 november huvudkontoret för Världstullorganisationen/World Customs Organisation, en internationell organisation av mycket stor betydelse men som många inte känner till har sitt säte här i Bryssel. Information och anmälan i denna länk: <http://bit.ly/WCO-besök>

■ 14 oktober

Inbjudan till den nya Kitsch & Kuriosavandringen kring Ste Cathérine och Beguinatet den 14 oktober

■ 7 november

After Work med Ulrika Westerlund om sin utredning rörande transsexuella villkor i Sverige den 7 november skickas ut senare och läggs förstås också upp på Facebook.

Redaktionen tackar...

... alla bidragsgivare och korrekturläsare.
Utan er hade det inte blivit någon tidning!

Deadline för nästa nummer: 20 oktober 2017
Material skickas till:
svenskaklubbenbelgien@gmail.com

Facebook:
sv-se.facebook.com/svenskaklubbenbelgien

ORDFÖRANDEN FÖR PENNAN

En höststart är nästan som ett nytt år med nya utmaningar, planer och projekt. Kalendern är ofta fulltecknad innan september månad har börjat. Samma sak gäller vår kära Klubb. De första evenemangen planerades redan före sommaren. Tomas Grönberg har ordnat fyra höstaktiviteter, som ni alla kommer att bjudas in till. På höstens första "After Work" den 3 oktober talar Christian Juliusson om Lenins svenska anor. Tillsammans med två gästkommentatorer leder Tomas en ny Kitsch & Kuriosavandring kring Ste Catherine och Béguinaget den 14 oktober. På "After Work" den 7 november informerar regeringens utredare Ulrika Westerlund om transpersoners villkor i Sverige och den 21 november är vi inbjudna av Agneta Gustafsson till världstullorganisationens huvudkontor här i Bryssel.

En av Klubbens stora utmaningar är att fånga upp medlemmarnas önsknin-

gar och idéer om vad de vill med Klubben. Flera har hört av sig till vår Facebook sida, som Tomas Grönberg ansvarar för, med olika förslag på aktiviteter som ni som medlemmar anordnar och vi har plockat upp era idéer för att föra dem vidare. Klubben ska inte vara en enskild sysselsättning för styrelsen utan en gemensam plattform för aktiviteter för alla medlemmar. Hur vi skall bli bättre på detta är något vi i styrelsen kontinuerligt diskuterar och för att lyckas med det måste vi hitta fler sätt att kommunicera med varandra på.

Vi har idag fortfarande Bladet men eftersom det enbart kommer ut fyra gånger per år blir möjligheten till dialog via Bladet begränsad. Varje nummer kan endast produceras tack vare ett aktivt deltagande av medlemmar i form av artikelskrivande, korrekturläsande samt bilder till artiklarna och omslag. Ett stort tack från styrelsen för alla som bidrar till Bladet.

Ett av våra mål för hösten är att få till en anslagstavla på vår hemsida där alla medlemmar kan annonsera aktiviteter och förfrågningar om olika tjänster. I väntan på att den är på plats ser vi gärna att ni använder er av Klubbens Facebooksida eller skickar ett mail till svenskaklubbenbelgien@gmail.com, som vi sedan kommer att skicka vidare till alla medlemmar. Om ni har tid och lust att hjälpa till med att utveckla hemsidan är det vår hemsidegrupp bestående av Elina Yrgård och Amanda Gunnarsson som ni skall kontakta på Svenska Klubbens e-mail: svenskaklubbenbelgien@gmail.com.

Ett exempel på vad som redan kommit in är en idé från Stefan Bohlin, som vill starta en småföretagargrupp för Klubbens medlemmar. Stefan, som själv har drivit flera företag är nu på plats i Bryssel och vill skapa en miljö där företagare kan mötas. Alla som har jobbat med att starta upp en affärsverksamhet känner till behovet av relationer för att utbyta idéer, marknadsföra sig och i slutändan

skapa ett erbjudande som kan intressera andra. Kontakta gärna Stefan på: stefanbohlin74@gmail.com om ni är intresserade av att vara med på att sätta igång en sådan mötesplats.

Under hösten kommer vi även att anordna en serie träffar under temat "Att leva i Belgien". Där kommer vi att fånga upp några av de vanliga frågor, som svenskar i Belgien tampas med alltifrån att ha sina barn på skola i Belgien till att köpa hus och kanske vara pensionär i Belgien. Tanken är att bjuda in personer som är kunniga inom ett specifikt område och sedan ha en diskussion tillsammans och utbyta erfarenheter. Om ni har förslag på frågor som vi skulle kunna ta upp eller på personer som kan dela med sig av sina kunskaper är ni välkomna att höra av er till styrelsen.

Med önskan om en trevlig höststart hälsar jag er varmt välkomna till Klubbens olika evenemang.

Hannalena Ivarsson

Torghandla i Bryssel

Det är faktiskt möjligt att torghandla* alla dagar i veckan i Bryssel

Lundi

- Bryssel, Place Sainte-Catherine, kl. 7-17.
- Schaerbeek, Place d'Helmet, 8-13.
- Saint-Gilles, Place Van Menen, 12-19.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Uccle, Place Saint-Job, 9-13.

Mardi

- Bryssel, Place Anneessens, 8-12.30.
- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Bryssel, Grand'Place, bara blommor och gröna växter, 8-18.
- Schaerbeek, Place Dailly, 8-13.
- Molenbeek-Saint-Jean, Place de la Duchesse de Brabant, 8-13.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.

- Evere, Place de la Paix, 8-12.30.
- Woluwe-Saint-Pierre, Place Dumont, 8-13.
- Woluwe-Saint-Lambert, Parvis Saint-Henri, kl. 14.
- Bryssel, Place de la Monnaie, 8-12.30.

Mercredi

- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Saint-Gilles, Place Van Menen, 12-19.
- Bryssel, Grand'Place, endast blommor och gröna växter, 8-18.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Evere, Rue Deknoop, 8-12.30.
- Woluwe-Saint-Pierre, Parvis Sainte-Alix, 8-13.
- Woluwe-Saint-Lambert, Place Saint-Lambert, 8-13.

- Bryssel, Chaussée d'Anvers, 7-13.
- Ixelles, Place du Châtelain, 13-19.30.
- Anderlecht, Marché de la Roue, 7-13.

Jeudi

- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Molenbeek-Saint-Jean, Parvis Saint-Jean-Baptiste, 8-13.
- Auderghem, Chaussée de Wavre, 8.30-12.30.
- Saint-Josse, Place de Saint-Josse, 9-13.
- Bryssel, Avenue Jean Palfyn, 8-13.

Vendredi

- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Bryssel, Grand'Place, endast blommor och gröna växter, 8-18.
- Evere, Place de la Paix, 8-12.30.
- Woluwe-Saint-Pierre, Place Dumont, 8-13.
- Bryssel, Place Peter Benoît, 14-18.
- Schaerbeek, Place Royale Sainte-Marie, 8-13.
- Schaerbeek, Place des Chasseurs ardennais, 14-18.
- Anderlecht, Rue d'Aumale, 7-13.
- Berchem-Sainte-Agathe, 13-18.
- Ganshoren, Place Roi Baudouin, 8-13.

Samedi

- Laeken, Place Emile Bockstael, 7-13.
- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Bryssel, Grand'Place, endast blommor och gröna växter, 8-18.
- Woluwe-Saint-Pierre, Place Dumont, 8-13.

- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Woluwe-Saint-Lambert, Place Saint-Lambert, 8-13.
- Koekelberg, Simonis, 8-12.
- Forest, Place Saint-Denis, 8-13.
- Anderlecht, Place de la Résistance, 9-13.
- Ixelles, Place Flagey, 8-14.30.
- Ixelles, Square du Souvenir, endast blommor och gröna växter, 7-13.30.
- Haren, Rue Cortenbach, 10-17.

Dimanche

- Bryssel, Place Sainte-Catherine, 7-17.
- Bryssel, Grand'Place, endast blommor och växter, 8-18.
- Jette, Place Reine Astrid, 8-13.
- Ixelles, Square du Souvenir, endast blommor och växter, 7-13.30.
- Ixelles, Rue Saint-Boniface, 11-16.
- Ixelles, Place Flagey, 8-14.30.
- Etterbeek, Place Jourdan, 7-14.
- Saint-Gilles, Gare du Midi, 9-13.
- Molenbeek-Saint-Jean, Place Communale, 8-13.
- Watermael-Boitsfort, Place Communale, 9-13.
- Uccle, Place Homère Goossens, ekologiska varor, 9-13.
- Forest, Parvis Saint-Antoine, 8-13.

* frukt, grönsaker, bröd, mjölkprodukter, charkuterier, fisk, blommor, textilvaror och mycket mer...

En tur i naturens fotspår

Text: Lisbeth Ekelöf

Som så många andra har vi varit på Island den här sommaren. Det var egentligen sonen, som studerar geologi, som ville åka dit. Eftersom han inte fick någon kompis med sig, bestämde vi oss för att åka hela familjen.

Vi bokade sålunda in oss på WOW air, ett isländskt lågprisflyg, som sedan i juni flyger från Bryssel. Fint, nytt plan, god organisation och en behaglig flygtur tog oss till Island på ca 3 timmar. Där hade vi hyrt en bil, en VW "camper-van", som skulle ta oss runt ön och härbärgera oss på kampingplatserna. Det ska sägas att jag inte är en född kampare. Jag är lite för bekväm för det och jag är inte heller någon stor natur-människa, även om jag älskar att vara i naturen,

men denna resa var en av de bästa jag gjort. Till det hör att jag rest ganska mycket i olika delar av världen, men Island är i en egen kategori.

Sonen hade långt i förväg gjort en resplan och första anhalten gick direkt från biluthyrningen till Islands högsta vattenfall, Glymur. Vi kom inte dit förrän runt halv åtta, men vem märker att det är sent när solen står högt på himlen? Det tog en god timme genom lågväxt natur och en tur över en fors, där vi fick att ta av oss skorna och vada på stenar och en stock över till andra sidan. Som tur var fanns en vajer att hålla sig i och sedan fick vi mer eller mindre klättra uppför berget. Väl uppe har man en fantastisk vy över dalen på ena sidan och vattenfallet på den andra. Vi stannade där en god stund bara för

att njuta av vad vi såg. När vi kom tillbaka till bilen kl. kvart i tio sken solen fortfarande. Vi tog oss till den första campingplatsen, bäddade bilen, reste tältet och sov gott!

Den första dagen satte rutinen för hela resan: Köra genom Islands fantastiska landskap, stanna för att titta på olika naturfenomen och sedan vidare för att framåt kvällen leta upp en kampingplats, äta och sova tidigt. Vi hade en plan att gå efter men även om så inte är fallet hittar man alltid något att se utmed vägen. Det är bra skyltat. Även vid en vulkan mitt ute i ingenstans finns en informationstavla och det är bara att köra.

Island har massor av naturfenomen och vi var alla imponerade. Mest såg vi vattenfall av olika dimensioner och storlekar. Vid några kunde man gå bakom fallet och få ett annat perspektiv. Landskapet bjöd också på vulkaner, med eller utan sjöar, varma källor, sulfatkällor, gejsrar, isberg, kontinentalplattor, raviner, fåglar, valåskådning och mycket mer. Ett fantastiskt lavamuseum berättade om Islands tillblivelse och utveckling. För att motverka alla naturfenomen besökte jag även Njals sagamuseum för att få en inblick i de isländska sagorna.

Kampingplatserna är fint organiserade och man kan köpa ett kort som gäller för vissa platser. En del har varma pooler. Överlag är kampingen helt okej, men standarden är kanske lite sämre än på europeiska fastlandet. Vi njöt av det enkla livet och att vara nära naturen. Luften är så fantastisk att man nästan blir yr. Vind och hav ger ytterligare en känsla av att leva i en sund omgivning. Landskapet är kargt och ödsligt utanför städer och byar och med bara enstaka bondgårdar. Man kan tänka sig hur det var när Island upptäcktes och befolkades. Det skapade starka och tuffa människor.

Vår resa var en mycket positiv upplevelse. Det enda negativa, som man får ta med i beräkningen om man vill göra en resa hit, är att det är fruktansvärt dyrt. Vi unnade oss att äta på restaurang eftersom vi inte ville laga mat själva, även om vi gjorde frukost och några middagar när vädret visade sig från sin bästa sida. Allt som allt var det en underbar resa, som kommer att finnas med oss länge!

Jag kommer att skriva lite mer detaljer om resan och visa lite bilder på min blog framöver. För den som är intresserad, gå in på "The Content Reader" (thecontentreader.blogspot.com) någon gång i september. ■

VILLA EMPAIN

– FONDATION BOGHOSSIAN

Text: Catarina Yates

Sommaren närmar sig sitt slut likaså de flesta av vårens utställningar. Så i väntan på de stora museernas kommande program tänkte jag istället berätta om ett museum, som många av Bryssels invånare redan besökt, nämligen det magnifika Art déco huset Villa Empain, numera förvaltat av stiftelsen Boghossian. Det ligger på avenue Franklin Roosevelt (forna avenue des Nations) i Ixelles alldeles i kanten av Bois de la Cambre.

Det var 1930 som den unge (22 år) Louis Empain (1908 – 1976) köpte tomten och anförtrorde bygget till den schweiziske arkitekten Michel Polak, redan då känd för många art déco byggnader i Europa. Louis Empain var son till

den framstående industrimannen Baron Edouard Empain (1852-1929) och redan som ung var han intresserad av konst och den moderna arkitekturen. Bygget pågick från 1931 till 1934 och det ryktas att Louis endast bebodde huset ett år; Så tidigt som 1937 skänkte han egendomen till den belgiska regeringen i syfte att skapa ett museum för att främja den dekorativa konsten. Men under andra världskriget ockuperades huset av tyskarna fram till 1944. Därefter tillät regeringen den ryska ambassaden att överta villan, något som inte uppskattades av de generösa välgörarna. Familjen Empain lyckades till slut återvinna egendomen 1960. Men husets historia tog inte slut med detta utan 1973 köptes huset av en belgisk-amerikansk

affärsman, som i sin tur hyrde ut huset till tv-kanalen RTL, som fortsatte att hyra villan och som flyttade därifrån först 1995 eftersom lokaler inte räckte till. Huset stod sedan mer eller mindre tomt fram till 2000 då en annan belgisk affärsman, Stéphan Jourdain, köpte det. En tragisk period följde, ty denne hänsynslöse man gjorde flera ändringar inomhus och detta utan byggnadstillstånd och han står idag anklagad för avsiktlig skadegörelse på en klassisk kulturbyggnad. Rätttegången pågår fortfarande. Huset utsattes också för plundringar och trots att den belgiska regeringen ingrep och förseglade byggnaden pågick det i flera år vandalisering samt illegal besittningstagande.

Ett lyckligt slut blev det år 2006 då "la Fondation Boghossian" förvärvade huset i syfte att skapa ett museum för att främja konsten och kulturen mellan öst och väst. Omgående renoveringar gjordes enligt de ursprungliga ritningarna,

som lyckligtvis bevarats av familjen Empain, och i april 2010 öppnades huset för allmänheten.

Villa Empains fasad består av luxuösa byggnadsmaterial, polerad granit, marmor och förgylld brons. Lika imponerande är den magnifika interiören, där även ädla träslag har använts och snickeriarbetet är storartade. Stora fönster gör att ljuset strömmar in i alla rummen och från stora salen ser man ut på den vackra trädgården, som domineras av den moderna simbassängen, som är omgiven av en vacker pergola. Det är faktiskt roligt att gå omkring och beundra vad som anses vara den största privata utomhusbassängen i Belgien. Hela huset är en hyllning till dåtidens moderna arkitektur och väl värt ett besök.

Villa Empain, Avenue Franklin Roosevelt, 67, 1050 Bryssel. Tel: 026275230

För information om utställningar och öppettider: www.boghossianfoundation.be

GALERIES ROYALES SAINT-HUBERT

Text: Henric Weyde

© Marcel Vanhulst

Galerie du Roi – de la Reine – des Princes firar idag 170 år.

Arkitekten Jean-Pierre Cluysenaar fick idén redan 1837 till galleriet i tre delar men det realiserades först 1847. Galleriet är täckt av ett välvt tak med metalinfattade glasskivor och det är ett av de äldsta i sitt slag i Europa tillsammans med Passage du Caire, Paris (1798) och Passage Lemonnier (1839) i Liège. Det stora galleriet, Galleria Vittorio Emanuele II i Milano kom inte till förrän 1877.

Gallerierna uppkom i industrialismens efterföljd. Ny teknik att arbeta med glas inramat i metall kom från England. Det stora exemplet och inspirationskällan var Cristal Palace i London, en stor utställningshall i glas som invigdes 1850 och förstördes vid en brand 1936 vid demontering. De senare tillkomna växthusen i Laeken utgör också ett senare exempel. Vi har svårt att föreställa oss att denna teknik skulle innebära några svårigheter men då glömmar vi att det här rör sig om hantverksmässigt tillverkat glas infattat i metall. Tillverkning av planglas kommer inte förrän på 1920-talet.

Avsikten var att det nya landet Belgien, självständigt 1830 och den nya kungafamiljen skulle få stadens finaste affärsgata ett stenkast från Grand' Place och att galleriet samtidigt skulle ge skydd mot det belgiska regnet. Galleriet representerade en alldeles ny konstruktionsteknik. I galleriet fanns de fina affärerna, kaféer, två teatrar och restauranger. Så är det också till stor del fortfarande idag. Genom galleriet passerar årligen 6 miljoner personer. Brysselbor och turister finner här en behaglig omgivning för att flanera och beskåda skyltfönstren.

I Galerie du Roi ligger Théâtre Royal des Galeries. I Galerie de la Reine finns Théâtre du Vaudeville, som ursprungligen invigdes 1884 som Casino Saint-Hubert och i Galerie des Princes finns en mycket intressant bokhandel La librairie Tropismes. Här finner du också restauranger som Taverne du Passage och Ogenblik.

I Galerie du Roi ligger också den berömda pralinbutikén Jean Neuhaus. Farfar, Jean Neuhaus, kom från Schweiz och öppnade ett apotek i galleriet 1857. Här såldes bl.a. ett antal piller och tabletter

som omslöt av choklad. Sonsonen Jean tyckte att man borde kunna göra något mer spännande med chokladen och han tillverkade världens första pralin här 1912. Studerar man noggrant butiken framgår det ganska klart att Jean Neuhaus övertagit apoteket med inredning och allt.

I slutet av 1900-talet renoverades hela galleriet med ett litet oväntat problem. Att putsa pilastrar i marmor var inte någon större utmaning men marmorn på väggarna var målad. Vid renoveringen fanns det inte längre folk som kunde tekniken. Man fick först ordna kurs i marmormålning för att sedan kunna påbörja renoveringen. Vid det tillfället togs alla individuella varianter på dekorationer bort med ett undantag av halvmåneglasat ovanför Neuhausbutiken.

Våningarna ovanför butikerna var ursprungligen avsedda för butiksinnehavarna och fönstren har till stor del kvar sitt handgjorda glas fullt med bubblor och ojämnheter. Idag kan vanliga personer med tur skaffa sig en av dessa våningar. En av dagens hyresgäster är chefen för La Monnaie operan. ■

Victo Hugo Walk © K. Clerckx

Lars C Tisell ger boktips!

Elakt spel

av Jan Mårtensson
Wahlström & Widstrand

Han heter Johan Kristian Homan och är antikhandlare i Gamla stan i Stockholm. Vid sidan av driver han krimspaningar för att få tiden att gå och få in en slant för att klara vardagen och aftonens dry martini.

Nu har Jan Mårtensson, diplomaten och kulturskribenten kommit med en ny Homan, nummer 45, och den håller den sedvanliga trevliga stilen som vi deckarläsare tycker om.

Inte för blodigt. Inte för töntigt. Inte för glatt. Inte för slapt. Nej, det ska vara så där mitt-i-mellan och med en doft av mysbrasa och en cognac i handen.

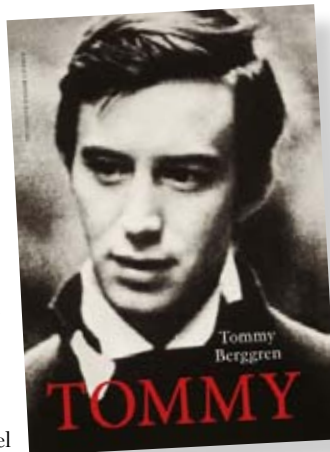
Den här gången är det maktspel och penningtvätt med trådar från andra världskriget som står i centrum för Gamla stans James Bond.

En tavla av konstnären Gustav Klimt försvann under nazitiden. Plötsligt dyker ledtrådar kring tavlan upp genom en arvvinge som sätter Homan

på spåren. Och så är allt igång och vi följer jakten på den försvunna tavlan och av vem och varför den hållits undan.

Jag erkänner villigt: Homan är trevlig filur att gå på spaning med. Det är som om man måste ha en Homan om året för att riktigt må deckarväl. Det gör jag med "Elakt spel".

Tommy

Tommy Berggren
Bonniers

Det finns skrytmånsar inom teater- och filmvärlden. Jag tycker om att läsa om dem trots vad man innerst inne kanske tycker och tänker.

Tommy Berggren är en rasande duktig teaterkille som gett oss många upplevelser på filmduken och scen.

Nu lämnar han ut sig själv och de flesta andra han jobbat med. Han slår tungt och nästan hänsynslöst mot kollegor och andra han träffat. **Ingen tycks** vara direkt i Tommy Berggrens smak. Hårda handskar mot de stora artistnamnen är det.

Vad tycker han om Ingmar Bergman? Och hur ser han på den och den profilen som andra älskar och tycker om? Ja, listan blir lång och riktigt intressant. Andra förkastar Berggrens påhopp och påfund. Själv står jag gärna neutral och noterar just hans upplevelser av saker och ting i den lilla artistvärlden i Sverige.

Visst bränns och osar det kanske väl mycket ibland... men håll med: det kittlar när andra får på käften. Eller...?

"Tommy" är boken för dig som tycker om en slagkraftig artistvärld!

Selfies

Jussi Adler-Olsen
Bonniers

Har du inte läst danske thrillerförfattaren Jussi Adler-Olsen så är det dags.

Under de senaste åren har han försett oss med berättelser från Danmark och Köpenhamn på ett alldeles lysande sätt.

Avdelning Q och kriminalinspektör Carl Morck på Köpenhamnspolisen letar upp kalla mord och händelser som tycks omöjliga att klara upp. Allt berättas med ett snabbt och rakt kvällstidningsspråk och med cliffhangers som gör att man bara måste gå vidare i texten.

I "Selfies" hittar polisen en ihjälslagen kvinna i Kongens Have i Köpenhamn. Mordet liknar

ett tidigare brott som polisen inte klarat ut. Samtidigt är det nattklubbsrån i Köpenhamn och mystiska bilar som susar runt och ingen vet vad de sysslar med.

På ett elegant och spännande sätt berättar

Adler-Olsen flera stories på en gång som liknar den sydafrikanske thrillerförfattaren Deon Meyers sätt att ge läsaren olika bitande händelser att ta tag i. Man gör det gärna då texten är full av kluriga vändningar och intressant figurstoff.

"Selfies" är en god bok för dig som gillar när det händer saker. En god bok för dig som tycker om Köpenhamn. Läs och ta en lille en. Och njut!

Den svavelgula himlen

Kjell Westö
Bonniers

Den här boken läser jag av en anledning. Handlingen är förlagd till havet utanför Helsingfors, som jag faktiskt har ganska dålig koll på som stad.

Det är sommar, det är vackert och solen ler och en yngling berättar sin historia om det som sker dessa dagar vid den finska havsviken.

Han är ung och sökande, tillhör samhällets lägre stånd och självklart möter han en kvinna av börd. Puerilt? Tja, kanske, men Kjell Westö får till en be-

rättelse som jag tar till mig i småsturig glädjerus.

Kjell Westö, den finlandssvenske författaren, som fått Nordiska Rådets pris för "Hägring 38", har ett porlande språk som gör honom trivsamt att följa på litterära utflykter.

Ynglingen i Westös bok får vänner i det fina huset vid havet och har goda dagar i sommarnattens leende men det är något som inte stämmer enligt hans sätt att se. Vad är det? Är det pappan i huset eller någon annan som tycks bära på mörka sidor i livet och i umgänget med andra?

När flickan Stella - dottern i huset - dyker upp blir det passionerat mellan de båda ungdomarna

och de älskar ofta och intensivt. Men med kärleken kommer sveken, otroheten och ångern krypande. Det är just här bokens storhet ligger. Här fräts en kärlig vänskap upp av allt som livet har med sig - hur kan två människor bli så totalt förvandlade bara genom några fel valda ord eller några felkyssar. Ja, frågor ställs och man sitter där som läsare med ett pussel av vad livet, ömheten, kärleken och skönheten egentligen innebär och ger. Hur skulle du själv agera? Hur skulle just du klara situationen?

En minst sagt tankeväckande bok. En tankeväckande bok om oss alla som söker det som kallas kärlek.

Läs boken innan du själv gör felen. ■

Ett stort Grattis...

...fick Sverige på sin dag av alla besökande svenskar, Manneken-gillet, begeistrade turister och naturligtvis av Manneken själv, när Svenska klubben i numera traditionsenlig ordning firade nationaldagen under överinseende av den lille gossen iklädd svensk nationaldräkt.

Katarina Eskilsson på durspel och Kirk Chilton på nyckelharpa ackompanjerade nationalsången, som togs upp av högtidstalande ambassadör Annika Hahn-Englund, och Mannekens egen sång, samt bjöd dessutom på ursvenska toner från födelsedagsbarnets norra delar.

Solen var stundtals med på noterna, men den mesta nederbörden stod Manneken själv för - ömsom sponsrat öl och ömsom vatten.

Tack till Kerstin för organisationen!

Carl Johan Åsenius

Vinhörnan

Här får du möjlighet att rekommendera dina favoritviner.

Tips: Ingemar Mikander

Här kommer nästa inslag i serien Vinhörnan där klubbens medlemmar kan rekommendera något av sina favoritviner.

Denna gång bär det av till landet, som enligt undertecknad har de mest underskattade vinerna i Europa, nämligen Portugal! Landet har mycket mer att erbjuda än portviner och "vinho verde" (inget fel med dessa typer självklart), och generellt kan man hitta många mycket prisvärda och goda viner därifrån. Det är dock svårt att hitta affärer som har ett brett utbud, men bland annat i Bryssel finns det portugisiska butiker med en hel del att välja mellan. De stora livsmedelbutikerna (och Systembolaget i Sverige) har ett begränsat urval, som också är värt att sondera.

Rekommendationen är det röda ekologiska "Quinta Da Esteveira Douro Reserva, 2010".
Inköpsställe: Bio-planet
Pris: ca 8 €

Vintillverkaren Casal dos Jordões har varit organisk från slutet av 90-talet, sedan familjeföretaget började expandera internationellt. Man erbjuder även andra produkter som olivolja och det klassiska portvinet.

Vinet är medelfylligt med tydliga tanniner. Dess färg är mörkröd och det har inslag av mörka frukter och bär såsom körsbär, björnbär och plommon. Svaga rostade inslag förekommer även och eftersmaken är lång och len. Alkoholhalten är hög med sina 14,5%. Druvorna i vinet är de lokala "Tinto Roriz" och "Tinta Franca".

Om ert sällskap uppskattar goda röda viner med tydliga tanniner, kan dessa utmärkt avnjutas i deras närvaro. Vinet rekommenderas att drickas till grillat kött (gärna nöt) men passar bra även till grytor. Det kan konsumeras direkt men några års lagring är att föredra för att låta dess kropp utvecklas till fullo.

Har du ett vin som du varmt rekommenderar och ofta njuter av till en viss rätt och/eller i andra sociala sammanhang? Skriv en liten recension (cirka 250 - 300 ord) och om möjligt, var du köpte det och ungefärligt pris. Skicka den sedan till: svenskaklubbenbelgien@gmail.com Vi ser fram emot era bidrag. Ha en trevlig sommar!

CARAVAGGIO I BRYSSEL OCH MILANO

Text och foto: Tomas Grönberg

I raden av ett antal nya och kontroversiella muralmålningar i Bryssel det senaste året sällar sig en som är baserad på Caravaggiomålningen "Offrandet av Isak" från 1603 och som nu hänger i Uffizigalleriet i Florens. Den skildrar det ögonblick då Abraham är beredd att offra sin son men blir hejdad av en ängel. På en vägg intill kanalen runt hörnet från Porte de Flandre återges nu i maxiformat en del av målningen: Isaks nedtryckta huvud, Abrahams knivförsedda hand och ängelns arm som sträcker fram för att hejda mordet.

Caravaggio är en av konsthistoriens mest omtumlande och inflytelserika konstnärer som berört och inspirerat efterföljare i århundraden. Till exempel skrev nyligen akademiledamoten Peter Englund i ett blogginlägg: "Men visst är det möjligt att ännu se 400-årig konst som

behållit sin förmåga att skaka om. En av de konstnärer vars verk jag själv inte kan möta utan att känna mig andfädd, upprymd och aningen upprörd är italienaren Caravaggio, en av barockens portalgestalter, död 1610."

Och upprörda är just vad vissa blivit här i Bryssel över den nya muralmålningen. Omkringboende har klagat över att deras barn fått mardrömmar av motivet och några lokalpolitiker har krävt att den skall tas bort eftersom den uppmanar till våld. Att muralkonstnären inte gett sig tillkänna har också ökat nyfikenheten och uppmärksamheten. Men, kanske inte helt förvånande eftersom målningen skulle kunna räknas som vandalisering och leda till grova böter.

Varför blev Caravaggios målningar så stilbildande? Först och främst för att han målade mer realistiskt än någon gjort före honom. Målningarnas kroppslighet – som känns dagsaktuella – framhävs genom de helt vanliga människor som han använde som modeller, smutsiga och slitna, gamla gubbar och gummor och unga prostituerade, både kvinnor och män. Ljuskällorna som för det mesta finns utanför målningarna skapar spännande skuggor.

Caravaggio förlägger sina många religiösa motiv till gatan eller enkla hemmiljöer där fattiga människor spelar alla rollerna. Profeter, lärjungar och andra bibliska personer som avporträtteras har smuts under naglarna. Den stora målningen "Jungfru Marias död", som nu hänger i Louvren, gjorde omgående skandal och refuserades direkt av den kyrka i Rom den var avsedd för eftersom Maria var målad med just smutsiga fötter och nakna vader, svept som en fattig kvinna. Inte nog med det, hon ligger med en svullen mage som om hon var gravid, vilket förklaras av att hans modell var en drunknad och vanställd prostituerad som legat i vatten ett tag och som Caravaggio målade av i bårhuset.

Kopplat till mystiken kring Caravaggio är också hans eget liv, som var fullt av bråk och flykt, vilket framgår av bevarade rättegångsprotokoll. Hade han levt idag hade han nog haft en bad boy rockstjärnestatus.

Caravaggio är idag mer populär än någonsin och folk vallfärdar för att se de bara drygt åttio av hans målningar som finns bevarade. Ett antal har förlorats i bränder och krig under århundradenas lopp. Den senast försvunna målningen stals, antagligen på uppdrag av en maffiaboss, från ett kapell i Palermo 1969. Men, det dyker också upp Caravaggiomålningar då och då. På

90-talet uppdagades att en sedan tvåhundra år försvunnen målning med Kristus och Judas hängde i ett kloster i Dublin. Munkarna hade trott att det var en kopia! Av en tillfällighet hittades förra våren under en vindsreparation utanför Toulouse en målning med Judith och Holofernes som vissa konstkännare anser vara av Caravaggios hand. Om den pågående expertundersökningen bekräftar detta, torde verket vara värt hundratals miljoner kronor. Inte förvånande har de franska myndigheterna lagt ett exportförbud på tavlan.

Under året som gått har utställningar med hans verk tillsammans med målningar av hans efterföljare dragit rekordpublik på både Thyssenmuseet i Madrid och National Gallery i London. Nu är det Milanos tur att vara värd för en stor Caravaggioupplevelse. Med vernissage den 29 september (Caravaggios födelsedag!) visar Palazzo Reale till slutet av januari en otroligt imponerande samlingsutställning under rubriken "Inside Caravaggio". Hela arton av hans viktigaste verk inlånade från museer i USA och Europa (mer information här: www.palazzorealemilano.it) visas för första gången tillsammans med röntgenbilder av målningarna och med hjälp av spännande multimediapresentationer. Ett av dessa är just originalet till den nya muralmålningen i Bryssel! ■

PAPEGOJORNA I BRYSSEL

Text och foto: John Nixon; översättning: Agneta Gustafsson

En av de första överraskningarna när vi flyttade till Bryssel var en glimt av något skarpt grönt och en oväntad siluett som avtecknade sig mot himlen. Innan vi kom hit pratade vi ofta om vad som kunde vänta oss, och om hur vi måste bereda oss på att bli överraskade. Men jag kan ärligt säga att papegojor inte ingick ens i våra vildaste föreställningar.

Som barn hade jag en undulat. För tre år sedan fick jag för första gången se gröna vingar som svepte förbi utanför vardagsrumsfönstret. Det tog mig 50 år tillbaka i tiden. Bryssels parakiter är förstås större än undulater, men de har samma siluett i flykt.

Bryssels parakiter blev något vi delade med våra gäster, och alla var lika häpna som vi, tills min syster kom och hälsade på. Hon ryckte på axlarna. Sådana ser man "överallt" i London, påstod hon. Jag har hållit utkik efter dem varje gång jag har besökt London sedan dess, men aldrig sett någon. Här i Bryssel ser jag dem i stort sett varje vecka.

Det finns åtminstone två – kanske tre – häckande kolonier i Forest Park, och en koloni som häckar i den lilla parken vid Place Guy d'Arrezzo. De skriker och tjatrar högt uppe i träden när jag går förbi. Jag ser dem flyga omkring också. Varje vår flyger minst en flock över vår trädgård i Uccle när en ny generation spejar efter bättre levnadsvillkor i vårt grannskap. De har nu expanderat långt utanför det område där de ursprungligen slog sig ner.

Jag har hört olika historier om varifrån de kommer. De ska ha varit förrymda burfåglar. De ska ha tillhört lagret i en husdjursaffär och släpptes fria av misstag när affären gick i konkurs. De ska ha släppts ut med avsikt från ett privat zoo i Bryssel eftersom ägaren tyckte att staden kunde behöva lite mera färg.

Jag antar att det ena inte behöver utesluta det andra – alla dessa förklaringar kan vara riktiga.

Varifrån de ursprungligen kommer är också en tvistefråga – mest eftersom jag inte är helt säker

på vilken slags parakiter de egentligen är. En del källor hävdar att de är halsbandsparakiter (*Psittacula krameri*) från Indien eller Afrika. Andra är lika säkra på att de är munkparakiter (*Myiopsitta monachus*) från Argentina. Personligen håller jag på munkparakitteorin eftersom munkparakiter verkar vara grönare än de andra arterna.

Om du söker efter "Brussels parakeets" på webben så får du upp ett litet urval av tidningsartiklar från runt 2010–2015 som rapporterar att "Brussels parakeet population out of control" (*The Bulletin.be*, 2014) och "Brussels' Parakeet Population Soars" (*Wall Street Journal*, 2010). Artiklarna och olika "Youtubevideor" och bloggartiklar visar på något som egentligen inte är så överraskande – nämligen att det å ena sidan finns de som inte tål parakiterna och ser dem som en invasiv art, och å andra sidan finns det de som tycker att fåglarna utgör ett trevligt tillskott till det inhemska djurlivet.

Artikeln ur *The Bulletin* tar upp hur Bryssel har svårt att få parakiterna under kontroll. Staden har tydligen försökt med avskjutning, sterilisering, förstöring av deras bon – men allt utan framgång. Parakiterna är inte dumma. Det kan förklara varför de är mycket skygga när det gäller att närma sig människor – eller kameror! – fastän de både syns och väsnas när man promenererar under dem.

Jag har planerat i flera månader att skriva om dem, men att lyckas med ett foto har varit överraskande svårt. Eftersom jag inte äger något teleobjektiv måste jag komma ganska nära för att kunna ta ett parakitporträtt. Jag har försökt att smyga mig på flocken när de pickar frön och annat på marken tillsammans med duvorna, men de ser mig alltid komma. I vintras försökte jag locka ner dem ur träden med nävar av frön

och gryn. Pumpafrön, sesamfrön, solrosfrön, havregryn (ok, nävar av müsli helt enkelt) men de var inte intresserade. Duvorna däremot älskade mig...

Till slut var jag nästan beredd att ge upp försöken och nöja mig med att göra några digitala teckningar baserade på de suddiga bilder jag hade lyckats ta på långt håll. Men – skam den som ger sig! Den här sommaren lyckades jag till slut ta ett par inte helt misslyckade bilder som jag härmed delar med mina läsare. Varsågoda – och försök gärna själva! ■

Vandrings- och kulturreesa i Bosnien Hercegovina juni 2017

Text och foto: Bo Caperman

I mitt arbete har jag haft förmånen att sedan 2004 resa kors och tvärs i Bosnien Hercegovina. Den här gången gick emellertid resan med kommissionens vandrarklubb (Cercle Européen de Randonnées Pédestres – CERP). CERP är europeiska kommissionens äldsta sociala klubb och etablerades för mer än 50 år sedan. Numera kan man bli medlem även om man inte jobbar på någon av institutionerna.

Bosnien Hercegovina består i huvudsak av två politiska enheter, federationen Bosnien Hercegovina som framför allt befolkas av bosnier

och kroater, samt Republika Srpska med serber i majoritet av befolkningen. Republika Srpska skall inte förväxlas med Republiken Serbien, som har en gräns mot landet i nordost. För dem som undrar över namnet Bosnien Hercegovina kan nämnas, att Hercegovina är en historisk provins i den södra delen av landet. Hercegovina betyder fritt översatt "Hertigdömet". Namnet Bosnien härstammar från floden Bosna.

På resan blev det kära återseenden men även besök på för mig nya platser helt utanför de vanliga

lederna. Vissa platser är säkerligen okända även för många invånare i detta vackra land. Ni kan ju titta på kartan och se om ni kan finna de mindre byarna.

Att resa i Bosnien Hercegovina tar tid. Landet är mycket kuperat men dock med olika typer av terräng. Vägarna är acceptabla men mycket slingrande så medelhastigheten för bilkörning ligger sällan över 50 km/timme. På vandringarna hade vi bra guider även om stigarna var ordentligt utmärkta. Skyltarna indikerade inte avstånden utan hur lång tid en sträcka kan ta att vandra i normal takt.

Vi inledde i Sarajevo där vi för övrigt bodde i några dagar i början och i slutet på resan. Sarajevo bildar historiskt vägen mellan öst och väst och ligger längs de gamla karavangvägarna. En stadsvandring börjar lämpligast i den osmanska delen av staden, gärna på Sebilj torget vid dricksvattenfontänen. Först skall man dricka ur fontänen så att man säkert kommer tillbaka till Sarajevo även i framtiden. Området är historiskt med olika delar som kännetecknas av blandade klassiska yrkesgrupper som arbetat i Sarajevo. Strax

innan man kommer in i väst eller den Österrikiska – Habsburgska delen passerar man en tidig galleria av osmanskt snitt. Sarajevo's toleranta historia visar sig inte minst i att ortodoxa såväl som katolska kyrkor, synagogor och moskéer nästan ligger vägg i vägg.

När man sedan fortsätter kommer man till delar som i sin arkitektur kännetecknas av den tidigare "kommandoekonomin". Emellertid skall nämnas att Jugoslavien sannolikt var det mest öppna landet i östblocket. Med sitt "Röda pass" kunde invånarna resa i stort sett över hela världen.

Vidare kommer man till Skanderija som byggdes inför vinterolympiaden 1984. Numera är det en sorts 80-tals galleria. Härifrån ser man även Holiday Inn som också det byggdes inför vinterolympiaden.

Bortom Holiday Inn löper "Snipers Alley" vilket var den dödliga vägsträckan som leder mot flygplatsen. Kriminella prickskyttar sköt efter sarajevobor, som försökte leva ett efter omständigheterna så normalt liv som

möjligt under belägringen. Den enda livlinan mellan Sarajevo och omvärlden var en 1,6 meter hög och 800 meter lång tunnel (the Tunnel of Hope) som gick söderut under landningsbanorna till början av Igmanbergen där det fanns en liten öppning till fritt bosniskt territorium. Det finns ett litet museum som visar tunnelns betydelse och under vilka förhållanden befolkningen var tvingad att leva.

Sedan jag var i Sarajevo första gången 2004 har det naturligtvis hänt mycket. Idag är en stora delar restaurerade, återuppbyggda och nybyggda i nutida stil. Naturligtvis finns det fortfarande områden och enskilda hus som visar på förstörelsen från kriget.

Det finns mycket mer att skriva om Sarajevo och jag rekommenderar verkligen ett besök.

Nu går vi ut på landet. Första turen var en vandring mellan de isolerade byarna Umoljavi (1275 meter över havet) och Lukomir (1495 meter över havet). De två byarna är de högst belägna i landet. Höjdskillnaden kan synas marginell men stigen gick upp och ner mest hela tiden så det var en tuff vandring på runt 25 kilometer. Det är inte många människor som bor i byarna och under vintern lämnar man bosättningarna, som då är helt isolerade.

Under vandringen passerade vi Studen Potok och dalgången med floden Rakitnica och bergstopparna Treskavica och Visocica. Området lär vara en av de vackraste dalarna i landet.

Resan fortsatte till Tjentiste som är "centralorten" för nationalparken Sutjeska. Tjentiste

består av en nedlagd bensinstation, en "supermarket" mindre än en normal kiosk, några hus samt ett hotell.

Nationalparken är tätt bevuxen av mestadels barrskog och man finner där även de högsta bergen. På 1668 meters höjd ligger den badbara sjön Trnovacko.

Platsen är mest känd för "Slaget vid Sutjeska", 16 maj till 17 juni 1943 mellan partisanerna och axelmakterna och som kan kategoriseras som vändningen på 2:a världskriget i Jugoslavien och början till axelmakternas förlust i regionen.

Det långa vandrandet medförde en viss trötthet i fötterna. Undertecknad var glad att ha bokat flottfärd istället för fortsatt vandring. Vi tog buss in i Montenegro där vi startade vår ut-

flykt. Vi färdades runt 30 km nedför den vackra floden Tara med Montenegro på ena sidan och Bosnien Hercegovina på den andra. Efter ett tag förenar sig Tara med floden Drina, som senare delvis bildar gräns mellan Bosnien Hercegovina och Republiken Serbien innan den rinner in i floden Sava. Vattnet i regionen har en fantastisk grön turkos färg. Trots att vi är relativt nära Adriatiska havet rinner floderna österut, med undantag av Neretva. Turen på flotten var våt med både lugna och mer dramatiska inslag.

Drina är sannolikt mest känd från boken "Bron över Drina" (1945) av den jugoslaviske nobelpristagaren Ivo Andric. Boken är en väl-skriven skönlitterär historisk skildring rörande komplexet öst-väst med olika religiösa aspekter. **Vi lämnar nu** Republika Srpska och åker vidare till Mostar (hertigdömet) Hercegovina. 🇷🇸🇧🇦

Det är stor skillnad att efter ett skogklätt bergs- landskap komma fram till Mostar som trots en bit till kusten är klart påverkat av Adriatiska havet.

Mostar är mest känt för bron över Neretva som blev förstörd under kriget 1992–1995 och som nu är återuppbyggd. Bron är en symbol för föreningen mellan människor och religioner. I Mostar besökte vi en moské samt ett museum över ett osmanskt hem. Båda var goda exempel på kultur och bildning. Trots en viss turismindus- tri är staden väl värd ett besök.

Efter ett kort mellanspel i Sarajevo gjorde vi vår sista ”utflykt”. Ett första stopp var Fojnica med sitt Franciskanerkloster, etablerat 1668. Klostret har ett mycket speciellt museum som mest liknar en ostrukturerad samling av alla möjliga föremål alltifrån sedlar (inklusive svenska sådana) och kameror till jordbruksredskap och ikoner.

Från Fojnica tog det en dryg timme på

närmast omöjliga vägar upp till Protosko sjön med sitt lilla samhälle. Byn är, kan man säga, ett sommarsamhälle där man lever under mycket enkla förhållanden. Enda bekvämligheten var friskt rinnande källvatten. Allt annat var själv- försörjning. Den lokalt producerade slivovica som serverades ur PET- flaska var excellent. I likhet med andra isolerade samhällen bor man här endast under sommarmånaderna.

Bosnien Hercegovina ligger för svenskar (även i Bryssel) utanför de vanliga semestermå- len men är väl värt ett besök. Man är välkom- men och maten är enkel men delikat och lagad med känsla. Med ett undantag som kan liknas vid vandrarhemsstandard på maten, var den god och välsmakande. Detta gäller även i våra isole- rade byar med mycket enkel köksutrustning.

Min avslutande rekommendation är att ni reser dit innan allt för många turister upp- täcker landet. ■

VAD SÄGER LAGEN – VILKET SPRÅK ”GÄLLER” EGENTLIGEN I BRYSSEL?

Text: Caroline De Scheemaeker

Avenyerna längs Chaussée de Waterloo och Vivier d’Oie fram till Mont Saint-Jean är tradi- tionellt mycket uppskattade av svenskar. Dessa avenyer går igenom tre kommuner: Uccle, Sint-Genesius-Rode och Waterloo, och olika språk gäl- ler i den offentliga administra- tionen beroende på i vilken av kommunerna man bosatt sig i (privat går det bra att tala vilket språk man vill!).

eller nederländska, enligt kärandens val men svaranden kan, om hans kunskaper i neder- ländska är otillräckliga, hos domaren utverka att förfaran- det genomförs på franska. Samma begäran får framföras, på samma villkor, i Sint-Genesius- Rode eftersom det är en facilitetskommun.

Följande gäller:

- I Uccle (Bryssel) får man använda antingen franska eller nederländska.
- I Waterloo (Région wallonne) får man bara använda franska.
- I Sint-Genesius-Rode (Vlaams Gewest / Ré- gion flamande) skall man använda nederländska, och dokument och förordningar skrivs enbart på nederländska, men man kan, utan extra kost- nad och utan att behöva motivera sina begäran, få en fransk översättning. Det handlar nämligen om en s.k. ”facilitetskommun” (i likhet med Kraainem, Linkebeek, Drogenbos, Wemmel och Wezembeek-Oppem).

I sådana kommuner måste myndigheterna organisera sin verksamhet så att en begäran om översättning kan tillgodoses.

Beträffande rättsliga angelägenheter genom- förs i Waterloo hela förfarandet i civilmål och kommersiella tvister på franska.

I Uccle genomförs de på antingen franska

För skatteärenden tillämpas samma principer som i förvaltningen.

Ett skattebesked/utdrag ur skattelängden måste t ex skrivas på nederländska till någon i Sint-Genesius-Rode som begärt detta, trots att det normalt skulle ha skrivits på franska. Varje dokument som inte uppfyller dessa krav är ogiltigt till såväl form som innehåll.

För arbetsmarknadsärenden gäller, för rela- tionerna mellan arbetsgivare och arbetstagare, att det varken är den förres eller den senares hemort som styr språkanvändningen. Istället är det var arbetsplatsens huvudkontor är beläget. Frågan kan lätt bli invecklad. Vilket språk ska t ex användas av en arbetsgivare med huvud- kontor i Waterloo men med en anställd med arbetsplats i Sint-Genesius-Rode?

Om ni tycker detta verkar krångligt är det rätt uppfattat. Det är inte enkelt, och ibland kan det bli surrealistiskt – ännu en belgisk specialitet att upptäcka! ■

SVENSKAR I VÄRLDEN

Text: Ellika Nyqvist Livchitz

Foton: Kerstin Alm

På årsmötet i mars beslöt vi att Svenska Klubben skall ingå ett samarbetsavtal med föreningen Svenskar i Världen (SVIV) och på ett After Work-möte i maj berättade bryssel-svensken Michael Daun, som suttit i SVIV:s styrelse ett flertal år, om vad föreningen är och gör. Denna artikel följer upp med mer information från SVIV:s sekretariat.

Svenskar i Världen är en ideell, oberoende organisation som sedan 1938 verkar för utlandssvenskarnas bästa genom att bevaka, informera och påverka. Vi har en unik roll som representant för de drygt 660 000 svenskarna som arbetar, studerar eller av andra skäl bor utomlands, samt de ytterligare hundratusentals som har bott eller kommer att bo utomlands.

Den enda remissinstansen som svarar på alla frågor som rör utlandssvenskar

Som remissinstans i alla frågor som rör utlandssvenskarna har Svenskar i Världen en unik roll och även ett stort ansvar för att ge väl underbyggda svar för att rättigheterna för dem som valt att bo utanför Sveriges gränser tillvaratas i de frågor som sänds ut på remiss av myndigheterna. Alla remissvar publiceras på www.sviv.se

Under våren 2017 har vi svarat på remisser gällande förslaget om en höjning av SINK-skatten som regeringen lagt fram till vårbudgeten. Sam-

ma skatt bidrog vi till att få sänkt 2014. En annan remiss i år rörde den nya körkortslagen som innebär att svenska medborgare som bor utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) endast kan förnya sitt körkort om de är permanent bosatta i Sverige eller studerar i Sverige sedan sex månader.

Opinionsbildning för att underlätta för utlandssvenskar

Opinionsbildning och lobbying driver vi genom kontakter med riksdagspartierna, myndigheter, organisationer, media och andra opinionsbildare. Vi bevakar utlandssvenskarnas intressen och driver frågor om passhantering, medborgarskap, skatter och e-röstning.

Vängrupp för utlandssvenskar i Riksdagen

Under våren 2017 hade vi vårt första möte i riksdagen med Vängruppen för utlandssvenskar. Vängruppen med riksdagsledamöter från alla riksdagspartier är en bra plattform för att diskutera utlandssvenskarnas problem och påverka beslutsfattare. Tidigare samarbeten med riksdagspolitiker har lett till att riksdagens konstitutionsutskott kräver att UD ska se till att ambassader och konsulat ytterligare underlättar för utlandssvenskar att rösta vid valet 2018.

De frågor som prioriteras högt är möjligheten för utlandssvenskar att kunna e-rösta samt

"President Macron – en nystart för Frankrike och för Europa"
Talare ambassadör Veronika Wand-Danielsson;
"Om våra komplexa relationer till USA – mer än bara Trump"
Talare Olle Wästberg, bland annat f.d. generalkonsul i New York.

enklare och billigare passförnyelse. I Estland e-röstar ester i och utanför landet i allmänna val sedan nio år tillbaka och flera länder följer deras exempel. Kan Estland bevara rösthemligheten och ska Sverige ligga längst fram av alla länder vad gäller digitalisering, tycker vi att e-röstning borde ingå som en demokratisk rättighet att ta bort detta också för utlandssvenskarna. Vi är övertygade om att det skulle få fler svenskar som bor utomlands att rösta.

I Nya Zeeland och i Finland går det att förnya sitt pass på nätet. För svenskar utomlands är det både kostsamt och många gånger komplicerat att förnya passet om man bor långt ifrån en ambassad eller UD:s mobila passmaskin. Vi arbetar för att processen ska bli smidigare för utlandssvenskar, något som vi har förstått ligger högt uppe på belgiensvenskarnas önskelista.

Vi har tidigare drivit frågor och fått gehör för att möjliggöra dubbelt medborgarskap, rätten att kunna återfå sitt svenska medborgarskap om man tidigare har förlorat det, möjlighet att poströsta utomlands och chans att studera svenska utomlands.

Utlandssvenskarnas Parlament

Vartannat år arrangerar vi Utlandssvenskarnas Parlament och i augusti var det dags för sjätte upplagan av parlamentet. Alla deltagare delade upp sig i fyra olika arbetsgrupper för att diskutera frågor som rör utlandssvenskarna och ta fram resolutioner för de kommande två åren. Arbetsgrupperna delades upp i frågor som rör:

- Beskattning och välfärdsfrågor
- Medborgarrättsfrågor
- Mobilitetsfrågor
- Familje- och utbildningsfrågor

Pia Sundhage mottar pokalen av Svenskar i Världens ordförande Tuve Johannesson

Därefter återsamlades alla deltagare och respektive ordförande för varje arbetsgrupp presenterade resolutionerna. En panel bestående av riksdagspolitiker från alla partier fick tycka till och kommentera förslagen. De antagna resolutionerna ligger till grund för Svenskar i Världens verksamhet de kommande två åren tills det är dags för nästa parlament 2019.

Några nyheter 2017 var att vi ska verka för att Sverige i likhet med Irland får en egen diasporaminister med ansvar för utlandssvenskarna, att det svenska medborgarskapet inte ska gå förlorat vid 22 års ålder och att svenska medborgare som är födda utomlands ska få ett personnummer och inte bara samordningsnummer. Dessutom föreslås ombuden att involveras vid krishantering i samarbete med UD. Mer bidrag för att främja svenskundervisning utomlands ingick också bland årets resolutioner, som alla kommer att återfinnas på www.sviv.se inom kort.

Parlamentet avslutades med ett inspirationstal av Pia Sundhage som berättade om hennes egen syn på ledarskap. På kvällen inbjöds alla deltagare till en mottagning på UD i Arvfurstens palats där utrikesminister Margot Wallström var värdinna.

Årets Svensk i Världen

Sedan 1988 utser Svenskar i Världen varje år vem som ska få det prestigefyllda priset Årets Svensk i Världen. Pristagaren ska ha gjort framstående insatser för att profilera Sverige internationellt inom kultur, näringsliv, vetenskap, idrott eller på det humanitära området. Bland tidigare pristagare finns Astrid Lindgren, Hans Blix, Benny Andersson och Björn Ulvén, Annika Sörenstam, Hans Rosling, Max Martin och Staffan de Mistura. 2017 gick priset till fotbollstränaren Pia Sundhage och det priset delades ut vid årsmöteslunchen på Grand Hôtel i Stockholm i augusti.

Rådgivning, nätverk och hjälp till hemvändare

Vi har 125 lokala ombud över hela världen. Dessa representanter har ofta en näringslivsprofil, är anknutna till något svenskt företag, en handelskammare eller ett konsulat och har ett brett socialt nätverk. Ombud i Belgien är Karine Henrotte.

Vi söker också skapa ett nätverk av ungdomsombud i vår satsning att få in yngre medlemmar i organisationen.

För att underlätta för hemvändande svenskar att komma in på den svenska arbetsmarknaden och se till att deras internationella erfarenheter och kompetens tas tillvara, har vi en hemvändargrupp som verkar särskilt för att lyfta dessa

frågor. Vi ordnar också populära hemvändar mingel och evenemang i samarbete med rekryteringsföretag, som är inriktade på att anställda personal med internationella erfarenheter.

Det avtal som Svenska Klubben nu slutit innebär att klubben och Svenskar i Världen informerar om varandras programaktiviteter. Klubben lägger därför regelbundet ut blänkare på sin hem- och Facebooksida om vad Svenskar i Världen förmedlar via sin webbplats, tidning, nyhetsbrev och sociala medier.

Svenskar i Världen erbjuder också specifik pensions-, skatte- och juridisk rådgivning och förmånliga erbjudanden, dock endast för dem som är medlemmar. Information om hur man blir medlem finns på www.sviv.se ■

Svenska kören i Bryssel söker basar och tenorer!

Kommande evenemang:
Julkonserter och körresa till Venedig våren 2018.

Välkommen att kontakta Carolina Fröberg:
carolina.froberg@svenskakyrkan.se
0473- 23 21 13

Svenska kören
SWEDISH CHOIR CHORALE SUEDOISE ZWEEDESE KOOR

Svenska kyrkan
BRYSEL

VÄL MÖTT PÅ ARGENTEUIL!

Vid tangentbordet: Elisabeth Starfelt
Rektor, Scandinavian School of Brussels

Många men kanske inte alla läsare av Bladet vet att Svenska Klubben var huvudman för den svenska skolan när allt startade 1973. Efter tre år var det dags att dela upp klubben och skolan i olika organisationer och då döptes skolan till Ecole Reine Astrid (ERA) med den belgiske kungens stöd. Kärt barn har som bekant många namn och skolan heter idag Scandinavian School of Brussels (SSB) och i morgon eller i varje fall nästa år även Ecole Européenne Bruxelles Argenteuil (EEBA).

Det har hänt mycket på Argenteuil och det händer kanske ännu mer nu än någonsin så jag tror det är på sin plats att berätta för er vad som pågår.
Först vill jag emellertid påpeka att ERA/SSB

aldrig har varit officiell ägare av sina skollokaler. När vi startade för 44 år sedan hyrde vi en privatvilla i Kraainem men när vi flyttade till Rhode- St-Genèse bildades ett fastighetsbolag, SIMES, i vilket framför allt svenska staten och svenska företag köpte andelar. Skolan hade också andelar i SIMES tack vare pengar från Wallenbergfonden. Den sista stora investeringen som gjordes i Rhode var gymnastiksalen 1988 och då kom både ett norskt och ett finskt företag in som andelsägare.

Den minnesgode läsaren vet att det kom väldigt många svenskar till Belgien i slutet av 80-talet och skolan började se sig om efter större

utrymmen och till sist hamnade vi på Argenteuil. I början hyrde skolan direkt av den belgiska skola som fanns där men när den skolan skulle läggas ner aktualiserades frågan om att få köpa skolbyggnaden. Efter långa förhandlingar kom beskedet att vi fick välja mellan att köpa allt eller intet! Allt innebar verkligen allt och därmed både mycket mark och Belgiens största slott. SIMES som ju var ett affärsdrivande företag hade kvar hela området i Rhode så det gällde nu att hitta en lämplig officiell ägare om vi ville gå vidare med Argenteuil. Här kommer Les Fonds Reine Astrid (FRA) in i bilden. (FRA bildades av Petra och Karl-Erik Hedborg efter drottning Astrids död 1935 och har som ändamål att stödja relationerna mellan Belgien och Sverige.) De pengar som behövdes för att köpa hela härligheten kom från svenska staten i form av lokalbidrag till skolan i förskott samt en donation från Wallenbergfonden och kunde överlämnas till FRA som en "don manuel" och eftersom FRA är en "utilité publique" blev det heller ingen skatt. Köpet genomfördes i augusti 1993.

Mellan FRA och skolan slöts ett långtidskontrakt vilket innebar att det var skolan som hade driftansvaret för Argenteuil. Skolan hade även rätt att investera i både befintliga byggnader och uppföra nya och när SIMES så småningom sålde Rhode kunde skolan (genom ett lån från SIMES) bland annat bygga sporthallen på Argenteuil. Skolan hade också rätt att hyra ut lokaler till utomstående. Hyran som skolan fick betala till FRA var mycket modest (3.200 euro/år) eftersom FRA i princip inte hade några kostnader utöver försäkring och eventuell skatt.

Ja, så var det fram till 2010 då antalet elever började bli lägre och därmed negativt påverka finanserna. Skolan hade tagit stora banklån med höga räntor och dryga amorteringar vilket i högsta grad påverkade den likvida

situationen. Man behövde hyresgäster och kunde hyra ut delar av slottet till Chapelle Musicale de la Reine Elisabeth under ett par år. Från 2012 hyrde man ut skollokaler till David Bogaerts som hade en nystartad internationell skola samt "Jury" för äldre elever. 2013 tillkom ännu en hyresgäst i form av den nystartade norska skolan. Den norska staten hade sagt upp samarbetet med SSB bland annat eftersom man inte ville ha norska gymnasieskolor i utlandet längre.

Trots de nya hyresintäkterna var kostymen för skolan alltför stor och i december 2014 bestämde FRA och SSB gemensamt att långtidskontraktet dem emellan skulle upphöra. Detta innebar att skolan inte längre hade driftansvaret för Argenteuil men det innebar också att de investeringar skolan gjort på området nu övergick till FRA. FRA övertog de banklån skolan hade som kompensation för alla investeringar skolan gjort under de gångna åren. Den värdering som gjordes av Argenteuil vid upplösandet av långtidskontraktet ligger på 10.8 milj. Euro att jämföras med de c:a 4.5 miljoner Euro FRA köpte Argenteuil för varför det är en självklarhet att FRA fortsätter att stödja SSB.

Argenteuil är ett fantastiskt skolområde och jag vet att många av er läsare har varit och hälsat på och kanske deltagit i ett eller annat firande. Faktiskt hade Klubben sitt sekretariat på Argenteuil under många år och det finns fortfarande en skylt på dörren med Svenska Klubben. Argenteuil har plats för många elever och att kunna behålla Argenteuil som ett skolcampus med olika skolor men med gemensamma värderingar är min största utmaning just nu.

Första gången jag kom till ERA var i början på 80-talet och då var vi alla i Rhode. Vi arbetade med en gemensam skandinavisk läroplan 📖📖

och hade stora delar av undervisningen på engelska och franska. Andra gången var i början av 2000-talet och då var vi alla på Argenteuil. Jag var då ansvarig för grundskolan och vi jobbade fortfarande efter vår skandinaviska läroplan men det började komma restriktioner från både svenskt och framför allt norskt håll. Utlandsskolor skall ha modersmålet som undervisningsspråk! Tredje gången jag kom till skolan var i februari 2015.

Då hade man i styrelsen bestämt att skolan skulle försöka bli en ackrediterad europaskola med den officiella europaskolans läroplan, som ju bygger på att undervisningen sker på flera språk än modersmålet.

Många skandinaviska familjer väljer de internationella skolorna just för att ge sina barn engelska. Men det räcker faktiskt inte med engelska i synnerhet inte om man lever i ett fransktalande land! Min uppgift blev nu inte bara att lära mig vad europaskolans läroplan innebar utan också att ta reda på hur vi skulle gå till väga.

Skolans styrelseordförande, Anders Laurén, är från Finland. Redan innan jag kom in i bilden hade han och några till från skolan träffat Kari Kivinen, generalsekreteraren för europaskolorna och han är också från Finland. Kivinen hade vid det första mötet sagt att skolan mycket väl kunde arbeta efter den europeiska läroplanen men utan att vara ackrediterad. Det tyckte ju inte styrelsen så det blev ingenting mer då. Så träffades Anders Laurén och Kivinen på Finlands nationaldag den 6 december 2014 och då undrade Kivinen varför det inte hänt något med europaskoltanken. Så mitt första uppdrag blev att träffa Kari Kivinen, som verkligen ville hjälpa oss. Nu skall jag inte trötta ut er med alla möten och överläggningar

som vi haft för att nå fram till var vi är idag men jag är mycket glad för och tacksam över att vi nu tagit ett stort kliv framåt. I september förra året öppnade EEBA, Ecole Européenne Bruxelles Argenteuil en engelskspråkig sektion. Jag skall kanske nämna att EEBA är ett asbl som grundades sommaren 2015 med tre personer från Lycée Molière och tre från SSB/FRA och som är huvudman för vår europeiska skola. I mars i

år hade vi inspektion från europaskolans myndigheter och nu är vi på god väg att bli ackrediterade. Alla instanser har godkänt oss och vi väntar bara på en officiell signatur. I höst öppnar vi en fransk språksektion och hösten 2018 öppnar vi en svensk.

Myndigheterna i Sverige är informerade och vi kommer under året att uppvakta regeringen vad gäller svenskt statsbidrag. Vår europaskola blir den första ackrediterade i Belgien – det finns just nu 12 ackrediterade europaskolor runt om i EU – och vår ackrediterade europaskola är den första i hela EU med en svensk sektion. Det finns en svensk sektion i Bryssel och en i Luxemburg på de som vi säger icke-ackrediterade europaskolorna, dvs de officiella.

En ackrediterad europaskola har sin egen administration och ekonomi men står under den officiella europaskolans tillsyn. Ni kommer att få höra mer en annan gång om vad det innebär att vara ackrediterad.

Nu tillbaka till Campus Argenteuil där vi alla skall trivas och utvecklas. David Bogaerts har i sommar lämnat Argenteuil och flyttat hela sin verksamhet till Uccle. Den norska skolan, som hyr klassrummen i sporthallen fungerar bra och lärare och elever har ett gott samarbete

med oss andra. SSB fortsätter som sagt i sin nuvarande form ett år till men med mycket större inslag av engelska och franska. Förskolan kommer även i framtiden att vara i SSB:s regi liksom det svenska gymnasiet och IB. SSB har också boarding på slottet samt köket med all servering.

Jag ser fram emot det nya läsåret och de utmaningar det innebär att förbereda vår grundskola på en övergång till den europeiska läroplanen. Men jag vet att det är den rätta vägen för att vi skall kunna behålla och utveckla Argenteuil i en sann europeisk anda med en nordisk touch! ■

Svenska kyrkan i Bryssel har två nya medarbetare från augusti i år

Välkomna Andrew Holm och Tobias Enell!

Andrew Holm är ny kyrkoherde. Närmast kommer han från en tjänst i Västerås domkyrka och som studentpräst. Andrew är gift med Caroline som i dagsläget ännu arbetar som HR-chef i Helsingborg. Med ett brittiskt påbrå har Andrew nu landat ganska idealiskt mellan Storbritannien och Sverige, tror han själv. Belgien är som att upptäcka något alldeles nytt fast helt intill!

Tobias Enell är församlingspedagog och har senast arbetat i Vallda, söder om Göteborg.

Ursprungligen kommer Tobias från Tranås. Han är mycket intresserad av improvisationsteater och kommer att arbeta med barn och ungdomar i församlingen. Ryktet säger att Tobias vet något om kyrkmusen Brasse. Om Brasses kusin Brysslan är bekant, så anar ni vad det rör sig om. Kanske är det bättre att uppleva än att försöka förklara?

Det ska bli roligt att träffa alla som är med i, eller har ett samröre med Svenska kyrkan i Bryssel, och dela erfarenheter, tycker både Andrew och Tobias. ■

Brewskival i Helsingborg

Text: Johanna och Bo Caperman Foton: Bo Caperman

Vad gömmer sig bakom "Brewskival"? Svaret är "Ölfestival" anordnad av det lokala bryggeriet Brewski. Således helt fjärran från "Oktoberfest". På Brewskivalen möts nördar och fantaster för att prova de nya smakerna från bryggerier från världens alla hörn och som de flesta aldrig hört talas om. Det är således inte ett fylleslag utan snarare en folkfest för att prova nya ölsorter. Speciellt för branschen är kanske att man ser varandra som bröder och inte konkurrenser. Generellt minskar öldricksandelen men marknaden för hantverksöl ökar. Detsamma gäller för bryggerierna. För fyra år sedan, när Brewski och Bryggerhuset FINN startade, fanns det runt 50 hantverks- eller mikrobryggerier i Sverige. Nu är vi uppe i 300 bryggerier.

Brewskivalen började 2014 och anses redan av många som en av Europas främsta ölfestivaler.

Antalet besökare och bryggerier har stadigt ökat och i år handlar det om 5 000 till 6 000 besökare och 73 bryggerier från Skandinavien, Storbritannien, USA, Kanada, Spanien, Italien, Nederländerna och Ungern.

Enbart listan på namnen på de deltagande bryggerierna är en trevlig läsning och smaken på deras öl är lika kreativ som namnen på bryggerierna.

Världens nu hetaste hantverksbryggerier är på plats. Naturligtvis var de lokala bryggerierna Bryggerhuset FINN och Höganäs Bryggeri där. När det rör sig om hantverks öl eller som det kallas på engelska Craft Beer ligger Belgien efter. Bryggerhuset FINN arbetar som Svenska Klubbens medlemmar vet med att ge Belgien och i synnerhet Bryssel möjligheten att prova bra alternativ till baskiskt öl.

Öl är numera den nya inredningen. Istället för en stor stark uppskattas en öl med mer smak och textur. Årets smaker var mango, passion och citron. Från FINN lanserades en IPA med hallon. Man arbetar med traditionell teknik och låter de sunda bakterierna i ölen "äta upp hallonen". Det blev en god kombination av tydlig beska kombinerad med sötman från hallonen.

Varje bryggeri serverade två olika sorter under var och en av de tre dagarna. Naturligtvis är det smakmässiga utmaningar både från bryggarnas sida och från festivalbesökarnas vad gäller smakupplevelsen. I vissa fall var man färdig med brygden bara några veckor innan festivalen.

Det vore en omöjlig uppgift för artikelförfattarna Johanna och Bo att prova alla ölsorter, som stod till förfogande så vi var tvungna att göra ett kvalificerat urval av våra tester. Alla smakupplevelserna var spännande och här kommer några reflexioner.

Höganäs Bryggeri serverade en lager, som bryggs på vete. Den var både mörkare och beska än vanlig veteöl. Johanna rekommenderar den som en utmärkt lättdrucken öl för samvaro på terrassen.

Vi testade även Sour IPA vilket är ett beskrivande namn. Första klunkan var som att klämma en citron i munnen. Med andra klunkan kom beskan från IPA fram. Således inget öl för umgänge en hel kväll men väl för en plats i vin/öl källaren för en avsmakning då och då.

Det var inte endast en trevlig eftermiddag i ölets tecken. Vi träffade också många trevliga människor och då var det inte bara om öl vi pratade om.

Vi avslutade med en god och frisk lager från Nynäshamns Ångbryggeri. ■

ASSOCIATION BELGO-SUÉDOISE

– ELLER EN F.D. ORDFÖRANDE HAR ORDET

Text: Jan E. Frydman

Nu var det länge sedan vi hördes av. Sedan fyra år (redan!) arbetar jag ju som advokat i Stockholm. Som några av er vet ville jag vara närmare min far, som bor i Stockholm och för fyra år sedan var 99. Nu har han blivit 103 och vi är tack-samma över hans fortsatt goda hälsa.

De 17 spännande år som jag arbetade i Bryssel har förstärkt påverkat mig och gett mig särskilt förhållande till Belgien. Det är därför roligt att jag numera åter kan besöka Belgien ganska regelbundet på grund av mina officiella uppdrag (för Sveriges EU-kommissionär, och för Sveriges Advokatsamfund). Ett nytt uppdrag som jag fått, och som jag särskilt uppskattar, är att vara ordförande för Association Belgo-Suédnoise; alltså Svenska Klubbens i Belgien motsvarighet i Sverige! Tidigare ordföranden Staffan Paues, som lett klubben på ett mycket förtjänstfullt sätt under de senaste fem åren, önskade avgå, och det glädde och hedrade mig mycket att få

förtroendet att efterträda honom på posten. Nu när jag varit ordförande för Svenska Klubben i Belgien, och blivit ordförande för dess motsvarighet i Sverige, borde det finnas möjligheter till utökat samarbete över gränserna! Jag minns mina fem år som ordförande för Svenska Klubben som särskilt stimu-

lerande. De lärde mig bl.a. hur meningsfullt det är med klubbar som bidrar till gemenskap mellan likasinnade och ökad förståelse mellan nationaliteter. Numera talar man ju mycket om integration, och såväl Svenska Klubben som la Belgo-Suédnoise kan onekligen bidra till en bättre sådan.

La Belgo-Suédnoise grundades redan 1934 i Stockholm. Klubben har därmed varit aktiv nu i mer än 80 år, dubbelt så länge som Svenska Klubben i Belgien. Med ca 300 medlemmar är den ungefär lika stor som Svenska Klubben i Belgien. Av la Belgo-Suédnoise stadgar framgår att klub-

bens syfte är att "vidareutveckla den sympati som finns mellan Belgien och Sverige, samt de kommersiella och ekonomiska förbindelserna mellan de två länderna. Klubben ska framför allt främja kunskapen om de industriella och ekonomiska förhållandena i Belgien såväl som dess vetenskapliga, konstnärliga och litterära trender". Hur gör vi då det? Ja, med stadgarna som utgångspunkt har vi i styrelsen hunnit träffas några gånger för att diskutera hur vi ska leva upp till dessa mål, inte minst hur vi kan se till att la Belgo-Suédnoise fortsätter att vara lika relevant i framtiden som klubben varit tidigare.

Nyligen klubbade vi vår nya strategi, som vi kommer att implementera med början i höst. Den går ut på att la Belgo-Suédnoise, i samarbete med Belgiens ambassad, ska vara det öppnbara forumet i Sverige för "allt belgiskt" eller "belgiskt-svenskt". För att kunna vara det ska vi fokusera på fyra saker. La Belgo-Suédnoise ska vara:

- Belgien i Sverige: representera belgisk kultur, traditioner och helgdagar i Sverige och uppmärksammar belgiska händelser i Sverige av medlemmar och andra;
- Belgien och Sverige: vara en professionell och social mötesplats för interaktion mellan belgare och svenskar med belgiska och svenska teman;
- Sverige för belgare: erbjuda information om svenskt samhälle och kultur (och inte minst kulturskillnader!) för belgare i Sverige; och
- Belgien för svenskar: erbjuda information om belgiskt samhälle och kultur för svenskar som flyttar till Belgien. På detta område skulle vi ju kunna samarbeta med Svenska Klubben i Belgien genom att berätta för svenskar på väg till Belgien om Svenska Klubben, som en kontakt och ett första steg mot deras integrering i Belgien!

La Belgo-Suédnoise olika aktiviteter kommer att organiseras kring dessa fyra teman. Med hjälp av ett digitalt nyhetsbrev och via sociala media hålls alla medlemmar regelbundet informerade om belgiska händelser som förekommer i Sverige som kan vara av allmänt intresse. Det gäller förstas våra egna aktiviteter, men även sådant som vi inte organiserar själva. Besök gärna vår hemsida www.swebel.org <<http://www.swebel.org>>, och följ oss gärna genom att "gilla" oss på Facebook (adress: Svenska-belgiska föreningen eller @SweBel och Bälsh); det senare ett belgiskt-svenskt nätverk som vi stödjer och vars medlemmar träffas över ett glas öl på Belgobaren i Stockholm varje månad. Det går förstas också bra att bli medlem i la Belgo-Suédnoise genom hemsidan. Då kan ni delta i våra olika event i Sverige. Som medlem kan man också registrera sig på LinkedIn (adress: Svenska-belgiska föreningen).

I en tid när broar mellan kulturer och folk blir allt viktigare är både Svenska Klubben och la Belgo-Suédnoise mer relevanta än någonsin. Sverige och Belgien har ju starka historiska band, och det är vår uppgift att se till att de fortsätter att vara starka även i framtiden. Såväl la Belgo-Suédnoise som Svenska Klubben har här en viktig uppgift. ■

Jan E. Frydman

*Ordförande i Svenska klubben 2008-2013.
Advokat och innehavare av Frydman Advokat-
byrå; Särskild Rådgivare till Sveriges EU-
kommissionär Cecilia Malmström, och chef för
Sveriges advokatsamfunds delegation till Rådet
för Europeiska samfund.*

KYLSKÅPSKALLT

Text: Olof Nordling

Nu är det slut på "I sommarens soliga dagar..." som man i år kunde nynna här i Belgien utan att överdriva - ibland blev det till och med så varmt att Carl Antons Överbyvals frestade - ni vet den där med "kylskåpskall fil" fast man får tänka "yoghurt" som pragmatisk Belgien-bo även om det skaver i melodin. Det födde en och annan tanke, som att yoghurt väl uppfanns för att den skulle klara värmen bättre än mjölk och kanske inte borde behöva kylskåp! Det blev också upptakten till diskussioner på kontoret om vad man egentligen ska ha i kylan. I röttmånaden borde väl det mesta hållas kallt för att inte ruttna var krönikörens enkla hypotes. Motvind direkt från kollegor - mittåt, jodå, jag har visst hört att bananer ska man inte ha i kylan, trots kyltransport hela vägen från någon fjärran bananrepublik, som gör skäl för namnet - Costa Rica eller Colombia eller så. Varför bananerna inte tål kylskåp efter den resan kan man undra - men de blir förstås snabb-

bare övermogna i rumstemperatur, vilket främjar omsättningen i bananbranschen! På det bananskal som blev över i det resonemanget halkade diskussionen in på tomater, som enligt en del inte heller borde husera i kylan - nå'nting om "solvarma tomater" och att smaken blir "bättre i rumstemperatur" - kanske det, men tomater ruttnar ju också och den processen kan ett kylskåp hejda. Å andra sidan har ruttna tomater sina tillämpningsområden som projektiler i Belgiens demonstrationer så den formen av efterfrågan på marknaden borde förstås också tillgodoses.

Kylskåpsdiskussionen fortsatte på hemmaplan där hustrun klarlade att jag hade fel, ovanligt nog, och att tomater och bananer naturligtvis mår bäst av att vara rumstempererade. För att uppnå samförstånd hävdade jag att det där med rumstemperatur gäller även rödvin, eftersom vi är rörande eniga om att det är fänigt att servera

rödviner som Beaujolais och Sancerre (rouge) kylda. Sedan kom vi till ägg - var ska de förvaras då? Självklart i kylskåp anser både hustrun och jag som uppvuxna i Sverige - om man inte har hönsfarm och vill hålla äggen varma för att kläcka dem förstås. Vettigt skapta kylskåp har ju normalt sett också små gropar för ägg - hur tydligt som helst att äggen ska vara där, även om groparna kan passa för en och annan citronhalva också. Men vad sysslar de med i belgiska affärer då - ALLA har äggförpackningarna på hyllor utan någon som helst kylning, om än i närheten av kyldiskarna! Märkligt, anser vi som handlar ägg i kyldisk när vi är på besök i både Sverige och Norge. Att vår tid i södra Kalifornien också bjöd på ägg i kyldisk kan man kanske tillskriva skillnaden i klimat, men Skandinavien brukar minsann inte vara varmare än Belgien! Dessutom har även franska krämare sina äggkartonger uppstaplade utan kylanordning, som vilka flingpaket som helst. Är det kanske något kontinentaleuropeiskt påhitt det här med varma ägg? Det blev dags för

en tur till dottern med familj i England för att söka klarhet i frågan. "Man får inte glömma att England är en ö!" som Charles de Gaulle angav som skäl för att motsätta sig brittiskt medlemskap i EG för många år sedan. Därute i EUs numera motvilliga skärgård vinnlägger de sig om att avvika från kontinentala Europa på alla upptänkliga sätt, inklusive rattens placering i bilen och bilens placering på vägbanan. Hur har de det med äggen då? Jo, en snabb okulärbesiktning vid besök på Waitrose och Sainsbury's visade att där ligger äggen på okylda hyllor ungefär som på andra sidan kanalen med den obetydliga skillnaden, att de är parkerade bredvid mjöl och bakpulver aningen längre från kyldiskarna än i Belgien. Detta är uppenbarligen ett helt försummat område vad gäller brittiskt oberoende! Vi har tipsat engelsmännen om denna upprörande likhet med kontinenten och vi hoppas förstås att de ska fokusera på att lägga äggen i kyldisk och slopa alla korkade Brexit-ideer till fromma för våra närmaste där ute på ön! ■

Bli medlem i Svenska Klubben!

Är du svensk eller intresserad av Sverige och bor i Belgien? I så fall är du välkommen att bli medlem i Svenska Klubben som i mer än 40 år varit ett unikt forum för svenskar i Belgien. Klubben erbjuder året om ett stort antal intressanta och mångsidiga aktiviteter för alla åldrar och en möjlighet att delta i svenska traditioner och högtider.

Vi ger också ut en läsvärd tidning, Bladet. Dessutom är Svenska Klubben samarbetspartner med föreningen Svenskar i Världen (SVIV) som representerar och verkar för bättre villkor för utlandssvenskarna runt om i världen.

Medlemsavgiften är 45 EUR per person/familj och betalastill Klubbens konto.

IBAN: BE53 9530 2419 0553 ; BIC: CTBEBX

Glöm inte ange namn, address och e-postadress vid inbetalningen.

Önskar du mer info, skriv till: svenskaklubbenbelgien@gmail.com

På spåret till Österrike

Text: Lisbeth Ekelöf

Man kanske inte

märker någon större svensk inverkan på livet i Österrike vid en första anblick. Men när man som jag är gift med en österrikare, dyker det upp en del uttryck, namn

och byggnader som minner om en svunnen tid. Invasioner av svenskar har tagit sig något annorlunda uttryck genom historien. I modern tid har horder av svenskar sökt sig till skidorter i alperna och ibland påmint om forntida skövlande soldater. Alltför mycket billig alkohol har gett svenskarna ett dåligt rykte. Som väl är, så är väl den värsta tiden förbi och dagens skidåkare mer moderata i sitt drickande och uppförande.

Vad gäller den historiska invasionen får vi gå tillbaka till trettioåriga kriget då svenskarna härjade i Europa. Utanför Kitzbühel kan man fortfarande påminnas om den tiden. Där står "Schwedenskapelle". Det restes till minne av att man stoppade den svenska armén. Över dörren kan man läsa: "Bis hieher und nicht weiter kamen di schweden Reiter - 1643". (fri översättning: Hit och inte längre kom de svenska ryttarna - 1643).

I närheten finns också en Restaurant Schwedenskapelle. Vad jag kan se så återfinns inte så mycket svensk mat på restaurangen, men namnet minner om Sverige.

Sedan 1800-talet

har vi inte varit så krigiska och det moderna Sverige har haft ett stort inflytande i Österrike. För att tacka för det humanitära

bistånd som Sverige gav till Wiens barn efter första världskriget har vi fått både ett torg och en bro döpt efter vårt land; Schwedenplatz och Schwedenbrücke, båda belägna i Wien.

Efter andra världskriget byggde man nya bostäder på Laaerberget i södra Wien och de fick namnet Per-Albin Hansson-bosättningar. Vägarna namngavs efter viktiga svenskar och städer; Bernadottengasse, Ellen-Key-Gasse, Jenny-Lind-Gasse, Munthegasse, Richard-Lindström-Gasse, Selma-Lagerlöf-Gasse, Tegnergasse, Tessingasse, Göteborggasse, Lundgasse, Malmögasse, Stockholmer Platz, Upsalagasse. Man hittar också Brantingasse, Dag-Hammarskjöld-Hof, Gustav-Adolf-Kirche, Olaus-Petrigasse, Olof-Palme-Hof, Schwedische Kirche, Strindberggasse m.m.

Även i den österrikiska vokabulären har det smugit sig in några uttryck som minner om mer krigiska tider. Uttrycket "Schwedische Gardinen" (svenska gardiner) använder man för fängelsegaller och så har vi de goda "Schwedenbomben" (svenskbomber). I Sverige kallar vi dem för kokosbollar. ■

KULTURNYTT

Henric Weyde, henric.veyde@gmx.com

Betygssymboler (*) från Mad, Le Soirs kulturbilaga)

Evenemang

Maison de l'histoire européenne, ett nytt museum har öppnats i det f.d. Eastman-institutet för tandreglering för att visa Europas historia, en gedigen dokumentation som har med stöd av datoriserade hjälpmedel, samlingen utgår från myten ur den grekiska mytologin om kungadottern Europa som bortrövas och förförs av Zeus i en tjurs skepnad, något annorlunda och tacksvärda exempel ur Europas historia, samlingen vänder både till den vanlige besökaren och till historikern, Rue Wiertz 60 med ingång från Léopold parken (www.europarl.europa.eu/visiting/en/brussels/house-of-european-history).

Le Petit Sablon, parken mitt emot Notre-Dame-du-Sablon träder fram efter en genomgående renovering, parken från slutet av 1800-talet är inspirerad av 1600-talets tuktade franska parker, bronsstatyerna, som representerar 48 skråorganisationer, står åter på sina rengjorda pelare, det går att lista ut vad statyerna representerar, men det finns också en förklaring framför parken, passa också på att besöka kyrkan, som är ett mycket fint exempel på höggotisk arkitektur.

Les Festivals des Wallonie, till 27/10, för information (www.lesfestivalsdewallonie.be, 02 550 13 20).

Botaniska trädgården i Meise/Plantentuin

Meise, Strax norr om Atomium på gamla vägen till Antwerpen A12 eller väg 277, Nieuwelaan 38, Meise (www.botanicgardenmeise.be, 02 260 09 70).

Utställningar

I Belgien

Anthony Caro- Musée Van Buuren***, till 8/10, trädgården är speciellt ägnad åt den engelska skulptören Anthony Caro och 17 verk av honom har funnit sin plats i trädgården, dessutom är trädgården och inredning och konst i huset i Art Déco väl värt ett besök (www.museumvanbuuren.be).

Tomás Saraceno, 'Many suns and worlds', till 28/10, den argentinske konstnären har sin första utställning i Belgien på Vanhaerents Art Collection, som är en privat samling av samtida konst i familjehänder och som ger en substantiell översikt över strömningar i konsten från slutet av 1970-talet fram till våra dagar, Rue Anneessens 29 (www.vanhaerentsartcollection.com, 02 511 50 77).

Alechinsky, les palimpsestes, till 5/11, Centre de Gravures et de l'image imprimée, Rue des Amours 10, La Louvière (www.centredelagravure.be).

Parcours d'eau, till 12/11, tillfällig utställning i parken med ett antal artister, Domaine Château de Seneffe, Rue Lucien Plasman 7, Seneffe (<http://chateaudeseneffe.be>, 064 55 89 92).

Bruegel-unseen Masterpieces, till 16/3/2020,

en virtuell utställning med tillfälliga installationer, i Belgien är utställningen lokaliserad till Musées Royaux des Beaux-Arts, Rue de la Régence 3, Bryssel och med hjälp av

Google Cultural Institute och Googles teknik, och ett samarbete med 17 olika internationella museer bl.a. Tate Gallery, London, Metropolitan Museum of Art, New York, Uffizi, Florens, Museum of Fine Arts, Budapest, Statens Museum for Kunst, Köpenhamn och Gemäldegalerie, Berlin, här finns det möjlighet att plocka fram och besiktiga målningar som finns hos de medverkande museerna.
www.fine-arts-museum.be/en, 02 508 32 09.

I utlandet

OBS! När det gäller de stora utställningarna bör man reservera och köpa biljetter på nätet. Kötider i Paris och London på 1 à 2 timmar är annars vanligt förekommande.

Lens: Louvre-Lens, besök filialmuseet till Louvren i Paris, ligger strax söder om Lille, museet har inga fasta samlingar utan lånar in verk från Louvren i Paris, utställningar: **La Galerie du temps**, till slutet 2017, en vandring genom tiden och seklerna med inlånade verk i kronologisk ordning som kontinuerligt byts ut, gå in på internet för övriga aktuella utställningar.

Musée Louvre-Lens, 99 Rue Paul Bert, Lens
www.louvre-lens.fr, +33 3 21 18 62 62.

London: Canaletto and The Art Of Venice, till 12/11, The Queen's Gallery, Buckingham Palace Road, London. www.royalcollection.org.uk, +44 (0) 20 3123 7300.

Oslo: Towards the forest-Knausgård om Munch, till 8/10, Munchmuseet, Oslo, ur museets rika samlingar och arkiv (www.munchmuseet.no).

Venedig: Biennale de Venise***, till 26/11, med deltagande av belgiska konstnärer, i Arsenalen, på Giardini och över hela Venedig (www.labiennale.org).

Klassisk musik

Songs of despair and hope, 25/9, Ictus ensemblen under ledning av **Georges-Elie Octors** med **Measha Brueggengosman**, sopran, och **Jean-Luc Fafchamps**, piano med en serie afro-amerikanska spirituals i arrangemang och harmonisering av den amerikanske kompositören George Crumb ur hans A Journey Beyond Time - American Songbook III (2003), Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Collegium Vocale Gent, 26/9, under ledning av **Kaspars Putnins** och **Jan Michiels**, piano, med Concerto pour chœur av Alfred Schnittke och Lux aeterna av György Ligeti, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Philharmonia Orchestra, 27/9, under ledning av **Esa-Pekka Salonen** och **Pekka Kuusisto**, violon, med Lumière et pesanteur av Kaija Saariaho, Symfoni nr 6, op. 104 av Jean Sibelius, Konsert för violin och orkester av Daniel Bjarason och Symfoni nr 7, op. 105 av Jean Sibelius, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Next generation, 1/10, kl 11, **Ivan Karizna** violoncell, finalist, Drottning Elisabeth-tävlingen violoncell 2017, Rotonde Bertouille, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Orchestre National de Belgique, 1/10, under ledning av **Ion Marin** och **Yossif Ivanov**, violon, med Concerto pour violon et orchestre av Igor Stravinskij och Images av Claude Debussy, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Renée Fleming, 4/10, sopran och **Hartmut Höll** piano med verk av Johannes Brahms, Jules Massenet och Francesco Cilea, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Next generation, 8/10, kl 11, **Yury Revich**, violon, **Levon Avagyan**, piano, Sonate en mi majeur av Giovanni Battista Pergolesi, Sonate pour violon et piano, KV 301 av Wolfgang Amadeus Mozart, Sonate n° 2 pour violon et piano av Maurice Ravel, Méditation av Alexander Glazunov och Carmen Fantasy av Pablo de Sarasate, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Koninklijk Concertgebouworkest, 12/10, under ledning av **Peter Eötvös**, **Iveta Apkalna**, orgel och **Laszlo Fassang**, hammondorgel, med Begleitungsmusik zu einer Lichtspielszene, op. 34 av Arnold Schönberg, Suite de danses, Sz. 77, BB 86a av Béla Bartók, Symphonie en trois mouvements av Igor Stravinsky och Multiversum, för orgel, Hammondorgel och orkester (uruppförande i Belgien) av Peter Eötvös, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Opera

Trancredi, 11/10 och 14/10, opera av Gioacchino Rossini i konsertversion, Orchestre symphonique och manskör La Monnaie, under ledning av **Giuliano Carella** och kören av **Martino Faggiani** med **Marie-Nicole Lemieux** som Tancredi, Bozar, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Opera på Bio, (kinepolis.be/fr/opera-au-cinema).

Dans

6 Suites pour violoncelle/6 sviter för violoncell, 26/9, 27/9, av JS Bach med dans i koreografi av Anne Teresa De Keersmaecker och med Jean-Guihen Queyras, violoncell, och med musik Jelek II op. 5b, Arnyak, Az hit, Janos Pilinszky/Gérard de Nerval, op. 5b och In memoriam Aczél György av György Kurtág, La Monnaie, Place de la Monnaie (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Populärmusik

Chris Rea, 11/10, Road Songs for Lovers – Tour 2017, Forest National, Avenue Victor Rousseau 208 (www.chrisrea.com/, +32 3 400 69 70).

Jazz

Baron, De Looze, Verheyen, 6/10, Joey Baron, trummor, **Bram De Looze**, piano och **Robin Verheyen**, saxofon, är bland de främsta jazzmusikerna i Belgien när det gäller samtida jazz, Bozar, Studio, Rue Ravenstein 23 (www.bozar.be, 02 507 82 00).

Teater

Romeo och Juliette, 28/9, 29/9 och 30/9, efter Shakespeare, **Théâtre Royal de Toone**, föreställning på franska, föreställningar torsdag, fredag, lördag (www.toone.be/).

Cirkus

Cirque du Soleil, till 29/10, Totem, i tält, Brussels Expo. (www.cirquedusoleil.com/totem).

Film

Cinematek - filmmuseet, Rue Baron Horta 9 och **Flagey**, Place Sainte-Croix, med stumfilmer, klassiska filmerna och filmer med filmens stora. Info finns på Bozar och Flagey.
www.cinematek.be, www.flagey.be.

På bio: ett premierat urval:

Une femme douce*** av Serge Loznitsa, **The day will come***** av Jesper W Nielsen, **Elvis & Nixon***** av Liza Johnson, **Dunkerque****** (1940) av Christopher Nolan, **Viceroy's house***** av Gurinder Chada.

Les Samedis du Ciné – filmer för barn och vuxna, parallella föreställningar på lördagsförmiddagarna kl 10.00.
Cinéma Vendôme, Chaussée de Wavre 18.
www.cinema-vendome.be.

Auktioner

Mont de Pieté, Rue Saint-Ghislain 19, pant-banken håller specialauktioner på icke inlösta smycken och andra konstföremål, **9/12**, visning 7/12-8/12 och förmiddag 9/12.
www.montdepiete.be, 02 512 81 83.

Salle de Ventes BA, Rue Ernest Allard 7-9, auktion **oktober 2017**.
www.ba-auctions.com, 02 511 53 24.

Galerie Moderne, **10/10-11/10**, antikviteter, visning 6/10-9/10. Rue du Parnasse 3.
www.galeriemoderne.be, 02 511 54 15.

Hôtel de ventes Horta, **9/10-10/10**, antikviteter, visning 6/10-8/10, Rue de Roodebeek 70/74.
www.horta.be, 02 741 60 60.

Hôtel de ventes Vanderkindere, **10/10-11/10**, visning 6/10-8/10, Chaussée d'Alseberg 685-686, www.vanderkindere.com, 02 344 54 46.

Låt ditt företag bli Sponsor-medlem i Svenska Klubben!

Vi vill erbjuda ditt företag att stödja Svenska Klubben genom att bli Sponsormedlem. För endast 450 € kommer ni inte bara att ha er logotyp/varumärke på vår hemsida till slutet av 2017, utan också en annons i det tryckta Bladet samt en intervju/presentation av ert företag i lämplig utgåva av Bladet eller på sajten under en månad.

Dessutom publicerar vi er logotyp/varumärke i vår medlemsförteckning som publiceras en gång om året och används av medlemmarna som vår egen interna "telefonkatalog". Som medlem får ni också vår tidning Bladet som kommer ut 4 gånger/år.

På detta sätt kan ni synas i ett av få svenska medier som finns i Belgien. Ni når härigenom mer än 1000 svenskar i Belgien samt syns av de svenskar som söker information om Bryssel och om Klubben på vår sajt.

Är ni intressad, skriv till: svenskaklubbenbelgien@gmail.com

Svenska kyrkan i Bryssel 24 september-3 december 2017

Söndagen den 24 september

11.00 Högmässa.
Välkomnande av kyrkoherde och församlingspedagog. Biskop Sven-Bernhard Fast. Svenska kören medverkar. Mingel efteråt.

Söndagen den 1 oktober

18.00 Musikkudstjänst.

Söndagen den 8 oktober

12.00 OBS tiden! Svensk-norsk familjekudstjänst i Waterloo, Château d'Argenteuil.

Lördagen den 14 oktober

9.30 Morgonmässa
Andrew Holm, präst

Söndagen den 15 oktober

15.00 och 17.00
Musikalen Luthers ungar.
En musikal med och för alla åldrar.

Söndagen den 22 oktober

11.00 Söndagsgudstjänst
Ulf Radziejewski, diakon

Söndagen den 29 oktober

11.00 Högmässa
Andrew Holm, präst

Söndagen den 5 november

18.00 Minnesgudstjänst med ljusständning och musik.
Andrew Holm, präst.

Söndagen den 12 november

11.00 Söndagsgudstjänst
Ulf Radziejewski, diakon

Söndagen den 19 november

11.00 Familjekudstjänst. Barnkören medverkar. Andrew Holm, präst.

Fredagen den 24 november-söndagen den 26 november. Julbasar.

Söndagen den 3 december

11.00 Högmässa. Svenska kyrkan fyller 10 år. Svenska kören medverkar. Glöggmingel efteråt.

Med reservation för ändringar.
För aktuell information, se www.svenskakyrkan.se/bryssel.
Följ oss gärna på sociala medier.
Facebook och Instagram:
SvenskakyrkaniBryssel

Svenska kyrkan
BRYSEL